

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha

k usnesení vlády

ze dne 18. dubna 2012 č. 278

Stanovisko

vlády k návrhu ústavního zákona, kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 640)

Vláda na jednání své schůze dne 18. dubna 2012 projednala a posoudila návrh ústavního zákona, kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 640), a vyjádřila s tímto návrhem **nesouhlas**, a to zejména z dále uvedených důvodů.

1. Předloženým návrhem ústavního zákona se předpokládá rozšíření důvodů pro zánik mandátu poslance nebo senátora, a to ve dvou směrech - jednak v důsledku odsouzení poslance nebo senátora k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin a jednak v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu z důvodů, které jsou specifikovány až v důvodové zprávě k návrhu. Zejména s možností, aby mandát poslance nebo senátora zanikal v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu, vyjadřuje vláda kategorický nesouhlas.

2. Vláda konstatuje, že Ústava České republiky tvoří ucelený a konzistentní celek a v případě každé její změny je nutné přihlídnout ke všem souvisejícím ustanovením. Předložený návrh ústavního zákona je s touto zásadou v části, která předpokládá zánik mandátu poslance nebo senátora v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu, v rozporu, a to zejména z následujících důvodů:

a) podle čl. 23 odst. 3 Ústavy České republiky je slib složený poslancem nebo senátorem formulován tak, že jeho mandát musí být vykonáván v zájmu všeho lidu a podle jeho nejlepšího vědomí a svědomí; navržená právní úprava by ve svých důsledcích tento princip výrazně narušila,

b) podle čl. 26 Ústavy České republiky poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy; ze znění tohoto ustanovení je zřejmé, že poslanec nebo senátor je v první řadě vázán svým slibem, učiněným podle výše uvedeného ustanovení, nikoliv vazbou na svou politickou příslušnost,

c) podle čl. 9 odst. 2 Ústavy České republiky je změna podstatných náležitostí demokratického právního státu nepřípustná; s tímto ustanovením souvisejí rovněž čl. 3 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (t. j. včetně jeho politického smýšlení), čl. 15 Listiny základních práv a svobod zaručující svobodu myšlení a svědomí a v neposlední řadě čl. 22 Listiny základních práv a svobod, podle něhož zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti; navržená právní úprava, která fakticky spočívá v postihu za změnu politického smýšlení, je s touto ústavní zásadou v přímém rozporu.

3. Navržená právní úprava zániku mandátu poslance nebo senátora v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu nestanoví žádnou hmotněprávní podmínku zániku mandátu, zakládá však příslušnost k rozhodování Nejvyššímu správnímu soudu. Teprve z důvodové zprávy vyplývá, že cílem takového řízení by bylo, mimo jiné, zbavit mandátu poslance nebo senátora, který v době výkonu mandátu opustí svou politickou stranu, což by však bylo v příkrém rozporu s principy volného mandátu. Taková právní úprava by navíc byla v rozporu i s hlavou čtvrtou Ústavy České republiky, neboť by ve svých důsledcích znamenala nepřípustnou politizaci justice, kdy by byl Nejvyšší správní soud nucen v řízení zkoumat důvody a pohnutky konkrétního poslance nebo senátora, které zapříčinily, že svou politickou stranu opustil, popřípadě z ní byl vyloučen. Nezávislý soud by tak nepřípustně a protiústavně nahrazoval vlastní rozhodování politických stran týkající se jejich členů i politického programu. Navržená právní úprava zániku mandátu poslance nebo senátora v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu by dále ve svých důsledcích narušila samu podstatu správního soudnictví, která spočívá v přezkumu vydaných správních rozhodnutí, t.j. v kontrole veřejné správy; navržená koncepce by dala soudu naprosto v rozporu se zásadami soudnictví oprávnění rozhodovat v podstatě jednostupňově o zániku mandátu poslance nebo senátora bez jakéhokoliv předchozího správního řízení.

4. Navržená právní úprava zániku mandátu poslance nebo senátora v důsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku mandátu ostatně nerespektuje ani postavení Ústavního soudu, neboť předpokládá, že Ústavní soud bude rozhodovat o oprávněm prostředku proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. K tomu je třeba uvést, že Ústavní soud není součástí obecné soudní soustavy a jako takový tedy nemůže působit jako soud odvolací. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti a rozhoduje pouze o věcech taxativně vymezených v čl. 87 Ústavy České republiky.

5. Navržená právní úprava, aby mandát poslance nebo senátora zaniknul v důsledku pravomocného odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin, si sice v obecné rovině zaslouží pozornost, v navržené podobě však ani s touto úpravou vláda nesouhlasí. Předložený návrh totiž vůbec nerespektuje skutečnost, že do Parlamentu může být v souladu s čl. 19 Ústavy České republiky

zvolen i občan České republiky, který se dopustil trestného činu a je ve výkonu trestu odnětí svobody. Paradoxně by tedy osobě ve výkonu trestu odnětí svobody mohl mandát vzniknout, neboť výkon trestu odnětí svobody by ani podle předloženého návrhu nepředstavoval překážku volitelnosti. Navíc lze předpokládat, že pokud by byl poslanec nebo senátor pravomocně odsouzen pro spáchání úmyslného trestného činu, pak by se mandátu v souladu s čl. 24 Ústavy České republiky sám vzdal. Vzdání se mandátu je pak podle čl. 25 Ústavy České republiky jedním z důvodů zániku mandátu poslance nebo senátora.